

LUNDS
UNIVERSITET

Vilka ändringar i regler eller praxis behövs för långsiktig etablering av utländska talanger i Sverige?

ERIK KVIST, INTERNATIONELL MIGRATIONSKOORDINATOR, LUNDS
UNIVERSITET, ERIK.KVIST@GLOBAL.LU.SE

Migrationsrättens roll när det kommer till långsiktig etablering i Sverige för internationella talanger

- Det migrationsrättsliga ramverket styr villkoren för tredjelandsmedborgares levnad och arbete i Sverige.
- Reglerna för forskare, doktorander och övrig personal vid lärosätena en del av ett större ramverk och föremål för övergripande migrationspolitik, både på inhemsk och regional (EU)- nivå. Många migrationsrättsliga förändringar tar inte specifikt sikte på lärosätenas personal, men påverkar dem ändå.
- Särskilda normer och villkor präglar arbetsmarknaden för lärosätenas personal, vilket gängse migrationsregler inte alltid lyckas tillgodose.

Fortsättning

- Lärosätena har personal på i princip alla tillståndskategorier, vilket är unikt. Personalen rör sig mellan tillståndskategorier, särskilt i början av karriären. Dagens migrationsrättsliga ramverk är inte gjort för sådan flexibilitet.
- En historisk tendens att glömma bort högskolesektorn, eller att inte riktigt förstå den, vid utformning av ny migrationslagstiftning.
- Utlänningslagen är från 2005, utlänningsförordningen från 2006. Mycket fragmenterad och teknisk lagstiftning som olika regeringar har slitit i sedan dess tillkomst.

Närtida tillbakablick och utvecklingar

- Studerande- och forskardirektivet (lagstiftningspaket från EU) införlivat i svensk rätt 2020. Då:
- Omöjligt byte från arbetstillstånd till uppehållstillstånd för doktorandstudier eller forskning inifrån landet,
- Risk för återkallelser av UT för doktorandstudier vid utlandsvistelser och fältarbeten,
- Tillstånd för två år i taget för doktorander,
- Helomvändning rörande PUT sommaren 2021: stor problematik med försörjningskravet för doktorander och juniora forskare.
- Barn till forskare riskerade utvisning,
- Långa handläggningstider hos Migrationsverket.

Fortsättning

Nu (positiva utvecklingar sedan 2021):

- Statusbytet AT till UT för forskning eller doktorandstudier tillåts.
- Utlandsvistelser på svenskt studietillstånd tillåts så länge vistelsen är en del av studierna i Sverige.
- Praxis från MiÖD om betydligt mildare krav för PUT samt möjlighet att ge UT inifrån landet till barn till forskare som föds i Sverige.
- Kraftigt kortade handläggningstider vid förstagångsärenden på Migrationsverket.
- 4- åriga tillstånd för doktorander.
- Möjlighet till visum i väntan på förlängt arbetstillstånd om man behöver resa i tjänsten.
- **Stora vinster!**

Dock fortsatta utmaningar...

- Flera viktiga statusbyten tillåts fortfarande inte inifrån landet: jobbsökartillståndet -> UT för studier eller forskning.
- Familjemedlemmar till studenter/ forskare -> UT för egna studier/ forskning inifrån landet.
- Familjemedlemmar till forskare kan inte få UT inifrån landet (om man inte är ett nyfött barn) medan familjemedlemmar till många andra tillståndsinnehavare kan det.
- Stelbenta regler kring arbetstillstånd.
- Fortfarande långa handläggningstider i förlängningsärenden.
- En överdrivet fragmenterad och obegriplig lagstiftning; en stor mängd parallella förslag och en dramatisk omläggning av migrations- och integrationspolitiken medför osäkerhet och, i värsta fall, ytterligare fragmentering.

Sammanställning av kommande förändringar/ förslag

Positiva förändringar

- * Prop 2025/26:87: möjliggöra statusbyte jobbsökartillstånd -> UT för forskare/ doktorand.
- * DS 2025:18 – arbetstillstånd föreslås inte längre knytas till en viss arbetsgivare eller ett visst slag av arbete.
- * DS 2024:31 – paket för forskare och doktorander: längre UT för jobbsökande efter doktorandstudier/forskning, möjlighet till PUT efter 3 år, stipendium som godtagbar försörjning för PUT, visum under handläggning för tjänsteresor samt möjlighet att omvandla TUT till PUT.
- DS 2024:31 – doktorander ska kunna välja mellan UT för studier och UT för forskning – neutralt men kan upplevas som ökad flexibilitet.)

Negativa förändringar

- * Vandelsutredningen, SOU 2025:33 – föreslår att permanent uppehållstillstånd (PUT) ska kunna återkallas efter 1 års utlandsvistelse.
- * Anhöriginvandringsutredningen, SOU 2025:95 – föreslår att man inte ska kunna vara anknytningsperson om ens uppehållstillstånd är kortare än 1 år. + "väntetid" om minst 2 år för personer med tillfälligt UT innan de kan vara anknytningsperson.
- * En rad förslag om skärpta krav för medborgarskap (?).
- * DS 2024:31 – inskränkningar i rätten att arbeta för studenter på grund- och avancerad nivå (?).

Vad önskar sektorn och den internationella arbetskraften?

- Långsiktighet och förutsebarhet. En ryckig migrationslagstiftning som ändras (drastiskt) från år till år är menligt för talanger som vill etablera sig långsiktigt i Sverige.
- En logisk migrationslagstiftning.
- Många av förslagen i DS 2024:31 är efterlängtrade.
- En förståelse kring att personalen vid lärosätena är högkvalificerade och rörliga. PUT ÅTK efter endast 1 års utbyte eller fältarbete inte lyckat! Fler möjligheter att byta grund för uppehållstillstånd inifrån landet.

Fortsättning

- Uppluckrade regler rörande yrkes-/ arbetsgivarbegränsningar av arbetstillstånd.
- Möjligheter till resa under handläggningstid av förlängningsärenden/ mycket korta handläggningstider.
- Ökad tillgänglighet vid utlandsmyndigheterna.
- Möjligheter till bibehållet UT vid studentfackligt arbete.
- Frågan om "teen deportations".

LUNDS
UNIVERSITET